

Ricus van de Coevering

Sneeuweieren

van **gen**ne p
amsterdam

Voor Janine

~~~~~

Dit boek kwam mede tot stand door bemiddeling van
Sebes & Van Gelderen Literair Agentschap Amsterdam
en met financiële steun van de stichting
Amsterdams Fonds voor de Kunst

Eerste druk oktober 2007

Vijfde druk oktober 2014

© 2014 Ricus van de Coevering | Uitgeverij Van Gennep
Nieuwezijds Voorburgwal 330, 1012 RW Amsterdam
Ontwerp omslag Suzanne Hertogs
Foto auteur John Peters

ISBN 9789461643339 | NUR 301

www.ricusvandecoevering.nl

www.uitgeverijvannep.nl

I

OLGA deed boter in een pan en riep over haar schouder:
‘Wil je een of twee eieren?’

‘Drie,’ zei David. Hij zat aan tafel op het middageten te wachten.

‘Nee, twee is genoeg.’

Ze beet op de nagel van haar pink en ging voor het raam staan. Aan de overkant van het erf brandde nog steeds de lamp boven de schuurdeur. Haar man deed die ’s ochtends altijd uit, maar vandaag was hij het vergeten. Ze vroeg zich af waar hij bleef. Muggen en vliegen vlogen tegen de hete lamp, bleven eraan kleven of vielen verschroeid in het schijnsel naar beneden.

‘Mama,’ hoorde ze David zeggen, ‘de boter is gesmolten.’

Olga wendde zich van het raam af, nam de eieren uit de

doos en brak ze op de rand van de pan. Met een vork prikte ze de dooiers door. Nadat ze het gas lager had gedraaid, liep ze weer naar het raam. Achter de schuur, waar haar man aan het werk was, doemde de hoge witgepleisterde gevel van de kippenren op. Ze wilde zich juist omdraaien, toen Harm naar buiten kwam. Hij hield twee kippen bij hun poten vast: ze hingen ondersteboven en fladderden met hun vleugels. Eén keer per jaar vulde Harm de volière aan met de mooiste vogels uit de ren.

Met haar trouwring tikte Olga tegen het glas in de hoop dat Harm zou komen voor het middageten, maar hij hoorde het niet – of deed alsof hij het niet hoorde – en wierp de kippen over het gaas. Ze drukte haar nagels in haar handpalm en vroeg: ‘David, zullen we dadelijk iets leuks gaan doen?’

Ze ging achter hem staan en legde haar hand op zijn schouder.

‘Au,’ zei hij.

Ze trok haar hand terug als van een gloeiende plaat en vroeg: ‘Doet het nog pijn?’

‘Valt wel mee,’ mompelde hij.

‘Zo heeft je vader het vast niet bedoeld. Nou, zullen we dadelijk iets leuks gaan doen?’

‘Zoals?’

‘We kunnen... naar de braderie gaan.’

‘De braderie, alsof dat leuk... ’

Afgeleid door een grote mot, die voorbij het raam vloog, slikte David de rest van zijn woorden in. Hij stond op en volgde het diertje met zijn ogen. De mot vloog naar de lamp

aan de overkant van het erf. David rende de bijkeuken in.

‘Het eten is klaar,’ riep Olga, maar ze hoorde de buiten-deur al dichtslaan.

Met een zucht draaide ze het gas uit.

David kon alle sterrenbeelden aanwijzen en wist van veel sterren de naam, de doorsnede in kilometers en de afstand tot de aarde in lichtjaren. Noemde je een reeks getallen, dan berekende hij het gemiddelde razendsnel, uit zijn hoofd. Op school stelde hij de ene na de andere vraag. Na elk antwoord vond hij de wereld nog interessanter en stelde hij zijn meningen bij. Als er op een ochtend in de krant zou staan dat de maan die nacht spoorloos verdwenen was, zou hij niet denken dat hij droomde. Hij zou zich kalm afvragen wat daarvan de consequenties waren, voor eb en vloed bijvoorbeeld.

Hij had op zijn kamer een kast vol boeken over het heelal, stenen en mineralen, bloemen en planten, er stonden twee atlassen, zijn schoolboeken en een psychologieboek dat hij van zijn zakgeld had gekocht. In dat boek stonden allerlei testjes waarmee hij kon uitzoeken of hij bijvoorbeeld een leider was of een volger, een optimist of een pessimist. Hij gaf zijn stemming elke dag een cijfer en schreef het in zijn agenda. Op de laatste dag van de maand verwerkte hij de getallen in een grafiek die boven zijn bed hing. Er bleek een verband te bestaan tussen zijn gemoed en de seizoenen. Hoe warmer het buiten was, hoe gelukkiger hij zich voelde.

Soms sloeg zijn stemming plotseling om. Dan werd hij

stil en kreeg niemand meer een zinnig woord uit hem. Uren kon hij dan zwijgend voor zich heen staren en repen chocola eten. Hij werd gepest op school. Hij was één meter vijftig en woog al zestig kilo. En hij was niet blank, maar donkerbruin. Als chocolade. Hij was in Ghana geboren, waar precies wist niemand. Hij was afgestaan aan een adoptiebureau in Accra toen hij een baby van drie weken oud was. Altijd voelde hij zich blank. Alleen als zijn klasgenootjes hem pestten, voelde hij zich anders.

Toen Olga de pan van het vuur nam, kwam David de keuken weer in, zijn handen op elkaar. Je kon de vleugels van de mot tegen zijn palmen horen slaan. Hij opende ze langzaam. Op zijn pols vouwde het insect de vleugels dicht. Een zeldzame *Agrius Convolvuli*, stelde David vast: hij wist van veel insecten de Latijnse naam uit het hoofd. Dit was een windepijlstaart die in de herfst naar Afrika vloog om zich daar voort te planten. Zo te zien was het een oud diertje; zijn vleugels waren grijs in plaats van bruin en één vleugel was ingescheurd. Steeds lager was hij gaan vliegen, aangetrokken door de lamp in de diepte, en uiteindelijk werd zijn verlangen naar het licht hem bijna fataal.

David zette de mot op de rand van het aanrecht en nam de pot appelstroop van tafel. De nachtvlinder vloog eropaf, landde op de rand en likte met zijn lange roltong van het zoet.

‘Da’s lekker, hè, meneer *Agrius*?’

‘Pas maar op,’ zei Olga, ‘anders vangt je plant hem nog.’

Met één wenkbrauw opgetrokken keek David naar zijn vleeseter die voor het raam stond. De mot landde op zijn schouder en kroop onder de kraag van zijn blouse.

David had de plant in een halfduistere hoek van een bloemenwinkel ontdekt en hem gevraagd voor zijn elfde verjaardag. In het begin had hij telkens door zijn loep gekeken en tot in detail beschreven hoe het sap op de bladeren de vliegjes verteerde tot zwarte druppels. Eigenlijk wilde hij een grotere. Eentje met diepe kelken waar je levende muizen in kon laten vallen, maar dat mocht niet van zijn moeder.

Uit de paarse knol groeiden twee stengels als magere armpjes, met aan elk een vijfvingerig blad.

Olga ging aan tafel zitten en mompelde: ‘Dat akelige ding ook.’

‘Jij gelooft toch in God, mama?’

‘Ja, en?’

‘Zo heeft God hem nou eenmaal bedacht.’

David nam een mes van tafel en tikte met de blinkende punt een blad aan. Het balde zich samen als een vuist.

‘OEHOE ... oehoe...’

Terwijl Olga de afwas deed, hoorde ze David in de woonkamer dierengeluiden nadoen: het gekef van een vos, de roep van een uil, de krijs van een Vlaamse gaai. Vandaag was de laatste dag van de herfstvakantie, aanstaande maandag moest hij weer naar school. Vorig jaar toen hij nog naar de lagere school ging, kwam hij tussen de middag naar huis en dan aten ze gezellig met hun tweetjes. Harm had vaak geen tijd. Op woensdag bakten ze pannenkoeken. Ze hadden eens een meelgevecht gehouden; Olga had David ingesmeerd totdat hij wit zag als een blanke en bijna stikte van het lachen. Maar sinds David naar de middelbare school ging in Hovenbosch, de dichtstbijzijnde stad, zag ze hem minder en was het stil in huis.

Ze trok de vaatdoek uit het sop. Harm was nog steeds niet komen eten. Ze dacht geërgerd aan eergisteren. Toen ze terugkwam van de winkel en het erf op fietste, had ze zijn schorre stem in de achterstal gehoord. Ze zette haar fiets weg en ging in de deuropening staan. In het schemerduister ontwaarde ze hem, hij stond wijdbeens met zijn handen in zijn zij. ‘David, voor de laatste keer!’ riep hij. ‘Waar is mijn aansteker?’ In een hoek klonk geritsel. Harm liep ernaartoe en trok een ineengedoken gestalte te voorschijn. Flauw licht viel op Davids gezicht, hij keek naar de grond en pruilde. ‘Rotjoch,’ fluisterde Harm. Hij liet David los en gaf hem een stomp tegen zijn schouder.

Olga wrong de vaatdoek uit en dacht: als Harm alsnog trek krijgt, moet hij zelf maar iets maken.

Nu had ze geen tijd meer, omdat ze met David naar de braderie wilde. Voor hem was daar allerlei lekkers te koop: noten, snoep en chocolade. En er was een tweedehands meubelmarkt – ze was op zoek naar een kastje om haar verzameling bladmuziek in op te bergen. Nadat ze het aanrecht had schoongemaakt, liep ze de halfduistere woonkamer in.

‘David,’ zei ze, ‘ga je mee naar de braderie?’

Het was stil in de kamer. Achter de vitrine van de servieskast glansden borden en schotels die er zelden uit werden genomen: erfstukken uit de familie van Harm. Alleen met een begrafenis of een trouwerij werden ze gebruikt. Een antieke klok hing zachtjes tikkend aan de muur. Ernaast hing een schilderij van het vooraanzicht van de boerderij:

‘Ora et labora 1855’. De schildering zag bruin van de aanslag van anderhalve eeuw sigarettenrook. Dieper in de kamer was de zithoek, bij het raam aan de straatzijde. Een varen stond op de vensterbank; Olga plukte er een dood blaadje af.

‘David?’

Ze hoorde haar stem weergalmen in de donkere hal, maar er kwam geen antwoord. Juist toen ze de hal in liep, brak de zon door de wolken en viel er blauw, bruin en groen licht door het raampje boven de voordeur. Het glas in lood stelde de levensboom voor. In geen maanden was de deur open geweest, bezoek kwam meestal achterom. Haar muziekstandaard stond ervoor. Stapels bladmuziek lagen er slordig door elkaar: Bach, Händel, Pergolesi.

Omdat er geen antwoord kwam, beklom Olga de drie krakende treden naar Davids slaapkamer, de opkamer. Ze bleef in de deuropening staan. Het raam stond open. Was hij weer eens naar buiten geklommen? Dat deed David wel vaker als hij iets in zijn schild voerde en ongezien weg wilde. Vandaag was daar alle reden toe, want hij mocht voor straf in zijn eentje het erf niet af. Gisteren had hij de vogelverschrikker van de buurman in brand gestoken. Olga had een rookwolk zien opstijgen die boven de ren verwaaide, was naar buiten gerend en zag hem bij de vlammen staan. Hij staarde in het vuur met Harms benzineaansteker in zijn hand. Hij stak wel vaker iets in brand. Vuurtjes stoken zat hem misschien in de genen. Ze had het hem verboden, maar dat hielp niets. Ze zou het niet aan Harm vertellen, had

ze beloofd, maar voor straf moest David de komende dagen op het erf blijven. En hij moest de aansteker aan Harm teruggeven, maar David durfde niet en gaf hem aan haar. Misschien was dat ook beter: Harm zou hem wat aandoen. Ze zou over een paar dagen, als Harm was bedaard, tegen hem zeggen dat ze hem tussen de kussens van de bank gevonden had, precies waar Harm altijd zat.

Olga vroeg zich af wat David nu weer in zijn schild voerde. Peinzend, zachtjes op haar lip bijtend, keek ze zijn kamer rond om te zien of ze aanwijzingen vond. Zijn mobiele telefoon lag op het bureau. Waarom had hij die niet meegenomen? Opgezette vogels keken haar met hun glazen kraalogen vragend aan. Ze ging ongerust voor het raam staan en riep: 'Harm, Harm!'

Hoog van toon als in een opera weerkaatste haar stem op het erf, waarna het schuurdeurtje openging en Harm wijdbeens op de drempel verscheen. Hij nam zijn pet af en veegde over zijn gemillimeterde zwarte haar.

'Waar is David?' vroeg ze.

'Ik zag 'm vijf minuten geleden nog. Ging een mot vrijlaten.'

'Waar?'

'Geen idee. Hij liep het erf af.'

'Is hij het moeras in?'

'Zou kunnen.'

'In z'n eentje?'

'Nee, met al zijn vriendjes. Waarom bel je hem niet?'

‘Alsof ik dat niet allang gedaan zou hebben,’ zei Olga.
‘Zijn telefoon ligt hier.’

Ze dacht verontrust aan het uitgestrekte meer in het moeras en kreeg het plotseling koud. David kon niet zwemmen. Vroeger als peuter durfde hij het water al niet in. Ze nam hem weleens mee naar het buitenzwembad in het dorp waar andere kinderen vrolijk in het pierenbad speelden, maar hij bleef liever op het droge. Toen hij voor het eerst zwemles kreeg op de lagere school, bleef hij aan de rand van het binnenbad staan rillen. Achter hem wachtten zijn klasgenootjes in een rij op hun beurt. Ze werden ongeduldig. Schreeuwden. Lachten. Hij bleef staan en staarde naar de weerspiegeling van de tl-buizen in het water. Het werd langzaam stil in het zwembad. Twee jongens in de rij begonnen te giechelen. De voorste gaf David een zetje en hij plonsde in het water. Ging kopje-onder. Hapte chloorwater. Wild begon hij met zijn armen te maaïen. De badmeester nam een lange stok met een haak eraan en trok hem naar de kant. Sindsdien mocht hij op haar verzoek tijdens de zwemles lezen in de schoolbibliotheek. En nu liep hij in zijn eentje naar het meer?

‘Hij is het moeras in? En het mocht van jou?’ vroeg ze geschrokken.

‘Van wie anders?’

‘Denk toch eens na!’

‘Hij zal zo wel terug zijn.’

Harm wipte van de ene klomp op de andere en zette de pet terug op zijn hoofd, waarna hij een sigaret uit de borstzak

van zijn overall nam. Hij streek een lucifer aan en keek naar het vlammetje dat langzaam naar zijn nagels kroop. Zijn benzineaansteker was hij sinds kort kwijt en hij vermoedde dat David hem gestolen had. Laatst, toen hij de bijkeuken in liep, zag hij David in de zakken van zijn jas voelen. Het zou niet de eerste keer zijn dat hij geld uit zijn portemonnee miste. En nu was hij zijn zilveren aansteker kwijt. Hij dacht: waarom zijn er in Ghana nauwelijks snelwegen, spoorlijnen, bruggen en viaducten afgebouwd? Omdat het geld halverwege de bouw in de zakken van corrupte politici verdwijnt. Heel Afrika schijnt aan steelzucht te lijden, dus waarom zou David van nature geen dief zijn?

Toen de vlam bij zijn nagels was aangekomen, draaide hij de lucifer vliegensvlug om en stak, net voordat de vlam doofde, zijn sigaret ermee aan – het verkoolde houtje liet hij vallen.

‘Heb je trouwens geen honger?’ vroeg Olga. ‘Het is al één uur geweest.’

‘Geen tijd.’

Hij blies een kringetje van rook dat steeds groter en vager werd, draaide zich om en ging de schuur binnen. De lucht was er warm en vochtig.

Zodra een kip in de ren een ei legde, rolde het de lopende band op, schoof het door een luik de schuur binnen, werd het gestempeld en naar een tafel gevoerd. Harm floot een deuntje en ging bij de stempel halverwege de band staan. Hoe ouder de kippen werden, hoe groter hun eieren; als de stempel niet telkens werd bijgesteld, sloeg die door

de schaal. Op de grond eronder groeide een heuvel van opgedroogd ei, eromheen lagen de gebroken schalen.

Terwijl Harm zich over de stempel boog, vroeg hij zich af waarom David van Olga het moeras niet in mocht. Goed, David kon niet zwemmen, hij was zelfs bang voor water. Maar daarom juist was geen kind veiliger in het moeras. Elk ander kind zou nieuwsgierig naar het meer lopen – David zou er angstvallig uit de buurt blijven.

Harm kwam er vroeger als kind vaak. Hij bouwde er hutten en zwom in het bruine, koele water van het meer. Hij was op boerderij Ora et labora geboren. Indertijd was het geen pluimveehouderij maar een gemengd bedrijf met akkerbouw, koeien, varkens en een paar kippen. Hij had zijn moeder nooit gekend, ze was bij zijn geboorte gestorven, maar hij had een gelukkige jeugd gehad: zijn oudere zus Heleen was als een moeder voor hem geweest. Als hij gevallen was, plakte ze een pleister op zijn knie en ze stuurde hem naar boven wanneer het bedtijd was. Onbezorgd speelde hij met vriendjes verstoppertje op de hooizolder of hij hielp zijn vader met het rooien van de aardappelen.

Op de lagere school kon Harm zijn gedachten moeilijk bij de les houden. Hij dacht vaak aan zijn moeder. Soms brak het zweet hem uit in het benauwde klaslokaal. Op het schoolplein vocht hij met de jongens uit de hogere klassen. Dan waren er drie of vier jongens voor nodig om hem tegen de grond te houden. Elke week ging hij judoën in het dorp. Hij spijbelde steeds vaker, zwierf over de

akkers en de weilanden, schopte molshopen uiteen en trok maisstengels uit de grond waarna hij ze over de sloot slingerde. Thuisgekomen molk hij de koeien.

‘Hij zal later geen professor worden, meneer,’ zei de meester eens tegen Harms vader. Hij kreeg lager beroeps- onderwijs als advies.

Toen Harm achttien jaar was, stierf zijn vader aan een hartstilstand. Harm herinnerde zich tijdens de begrafenis hoe hij met hem op het donkere erf had gestaan. De maan stond laag boven het dak van de boerderij. Zijn vader vertelde dat er vroeger op Ora et labora geen centrale verwarming was en geen stromend water. Achter op het erf stond een poepdoos en als die vol was, moest hij met een stok de drollen wegduwen voor hij kon gaan zitten. Hij fantaseerde over een paradijselijke wereld, die de mens eens in de toekomst op de maan zou scheppen. Er zou geen armoede zijn, geen hongersnood, geen oorlog. Tegen elke ziekte zou er een medicijn zijn. ‘Nog mooier dan Gods hemel,’ zei hij cynisch. Sinds zijn vrouw gestorven was, geloofde hij niet meer in God.

Harm stelde zich tijdens de begrafenis zijn vader voor als een astronaut die door het verlaten, donkere heelal naar huis reisde. In de verte zag hij de aarde in het zonlicht draaien. Waarom een paradijs op de maan bouwen, vroeg Harm zich met tranen in zijn ogen af, als het ook hier op aarde kan?

Met Heleen besprak hij na de begrafenis zijn plannen. Hij zou laten zien dat het mogelijk was: een aards paradijs.

Voor zijn vader. Het werd dan wel een paradijs zonder landerijen, akkers, vee of boomgaarden. Die wilde hij verkopen om van de opbrengst een grote ren aan te schaffen. Stilstand is achteruitgang en wie vooruit wil, moet specialiseren. Zo had hij het op de landbouwschool geleerd.

‘Eén ren van vijftienhonderd vierkante meter!’

‘Niets dan kippen?’ vroeg ze.

Hij grinnikte: ‘Nee, tropische zangvogels, nou goed.’

Heleen ging akkoord. Ze was getrouwd met een boekhouder uit Hovenbosch en woonde in een flatje aan de rand van de stad. Ze kon de erfenis goed gebruiken: een huis met een tuin was duur.

Geduldig stelde Harm de stempelarm bij. Hij was zo geconcentreerd aan het werk dat hij nergens anders aan dacht. Zes jaar geleden had hij de machine gekocht op afbetaling, dit jaar zou hij de laatste termijn aflossen. Een computer hield elke stempeling van een ei nauwkeurig bij. De monitor stond op een bureau in een hoek en was besmeurd met stront en donsveertjes.

Harm ging op de barkruk aan de tafel op het volgende ei zitten wachten. De meeste kippen legden ’s morgens vroeg, hij had vandaag al duizenden eieren in dozen gedaan. Hij rustte even uit, steunde met zijn ellebogen op tafel en staarde naar de verjaardagskalender aan de muur waarop de foto van een zwangere vrouw te zien was. Ze droeg een gele trui, tot boven haar bolle buik opgestroopt.

Olga had de kalender gekocht toen ze zwanger was.

Omdat ze de foto's na de doodgeboorte te confronterend vond, had Harm hem in de schuur opgehangen. Bij de doodgeboorte, die een gevolg was van een infectie, had Olga niet alleen haar vrucht, maar ook haar baarmoeder en een eileider verloren. Het was inmiddels vijftien jaar geleden. Harm vermoedde dat Olga er zelden nog aan dacht. Sinds David er was, hadden ze er niet meer over gesproken. Maar op de geboortedag van Inge zei Olga steevast: 'Inge is vandaag jarig. Voor altijd nul jaar. Arme meid.'

Harm tuurde naar de kalender, die elke maand dezelfde vrouw liet zien in een andere pose en in een volgend zwangerschapsstadium. In januari schilderde ze een rood hart op een doek, enkele maanden later stond ze midden in haar atelier en kon je door haar trui heen zien dat haar buik dikker was, een halfjaar later hield ze een baby in haar armen en uiteindelijk wandelde ze met een kinderwagen door een tuin. Naar de foto's waarop ze hoogzwanger was, keek Harm het liefst.

Een eitje verdween onder de stempel en brak. Eiwit en -geel dropen over zijn klompen.